

СТ А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Десислава Вараджакова,
Национален институт по геофизика, геодезия и география при
Българска академия на науките, департамент „География“,
Професионално направление: 4.4. Науки за Земята,
Научна специалност: Икономическа и социална география

за дисертационен труд на Теодора Любомирова Димитрова на тема
**„Етнокултурна идентичност на албанския етнос в границите на
историческите албански земи. Формиране, развитие и съвременно
състояние на българското малцинство в Албания.“**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
по професионално направление: 4.4. Науки за Земята,
научна специалност: География на населението и селищата

Настоящото становище е изготвено въз основа на заповед № РД 38167/21.03.2019 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за участие в състава на научно жури за защита на дисертационен труд с тема „Етнокултурна идентичност на албанския етнос в границите на историческите албански земи. Формиране, развитие и съвременно състояние на българското малцинство в Албания“. Съобразено е с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото приложение и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

I. Кратки биографични данни

Теодора Димитрова е родена на 09 февруари 1990 г. в гр. София. През 2013 г. е завършва бакалавърска степен по „География и биология“ в СУ „Св. Климент Охридски“, а през 2015 г. и магистърска степен по „Културна и политическа география“ в СУ „Св. Климент Охридски“. В момента се обучава по втората си магистратура „Образователен мениджмънт“ и същевременно работи като учител по география и биология. Участва в множество образователни проекти, а през 2014 г. е отличена с приза „Учител будител“. Автор е на образователни пособия по география и по биология.

II. Обща характеристика, структура, съдържание и актуалност на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от 181 стандартни страници - увод, четири глави, заключение, използвани източници, приложения, резюме на научните приноси и списък на публикациите на докторантката. Дисертабилността и актуалността на избраната за изследване тема се основава на:

- необходимостта от анализ на актуалните измерения на „албанския феномен на Балканите“;

- липсата на достатъчно научни изследвания на отношенията между българския и албанския народ и най-вече на формирането и развитието на българското малцинство в Албания.

Дисертационният труд е добре структуриран и балансиран. В увода в ясен и концентриран вид са представени актуалността на темата, обекта, целта, предмета, комплекса от задачи и методологията на изследването. Направен е и литературен обзор на публикациите, свързани с тематика на дисертационния труд.

В първа глава са разгледани теоретичните основи на изследването. Отделено е внимание на етническите категории и процеси и в частност понятията национализъм, етнос, етническа група. Направен е преглед на зараждането на албанско етническото самосъзнание и генезиса на етнонима „албанци“, описани са българските завоевания в Албания по време на Първата и Втората българска държава, както и състоянието на българското малцинство в албанските земи.

Във втора глава обект на изследване е идентичността на албанците и тяхната съпротива срещу Османската империя. Проследява се ролята на Георг Кастриоти – Скендербег като обединител и водач на борбата срещу османците. Направен е преглед на факторите и причините за ислямизацията на албанците, както и на последствията от нея. Подробно са описани историческите събития, които превръщат Албания в дом на мюсюлмани, католици, източноправославни, евреи. Проследен е процесът на зараждане на албанската културна идентичност и факторите, повлияли върху културното развитие на албанците през XIX и началото на XX в. Разгледана е ролята на Призренската лига, която поставя началото на организираната албанска националноосвободителна борба. Представени са редица източници, които предоставят демографски сведения за българите, населяващи албанските земи по това време, както и през първите години на независима Албания.

В трета глава подробно се проследява сложното етнополитическо развитие на Албания като самостоятелна държава в периода до Втората световна война. Разгледана е ролята на Ахмед Зогу, Албанската комунистическа партия и Енвер Ходжа в историята на Албания. Проследено е състоянието на страната в социалистическия ѝ период. Разгледани са взаимоотношенията на албанската държава със съседните страни, Съветския, съюз и Китай и тяхното влияние върху политиката на страната и албанското национално съзнание. Обект на анализ в тази глава са и идеите за обединение на албанските етнически територии в рамките на „Велика Албания“.

В четвърта глава логично продължава проследяването на взаимоотношенията на страната със съседните държави в постсоциалистическия период. Разгледани са икономически затруднения и политически борби в Албания след 1989 г. както и състоянието на българското малцинство в страната в този период. Публикувани и анализирани са резултатите от направено от докторантката проучване сред българската общност в района на Мала Преспа, Голо Бърдо и Гора, където е концентрирано българското малцинство. На база на анкетата са определени основните затруднения пред българското население в Албания и мерките, които според него трябва България да предприеме за преодоляването им. В резултат на анализа на отговорите е изготвен план за разработка на онлайн платформа, ориентирана към българското малцинство в

Албания, чието съдържание ще е с полезни ресурси от и за България. Обект на изследване в тази глава е и идеята за „Велика Албания“ като предизвикателство за геополитическата стабилност на Западните Балкани през XXI в. и ролята на етническият елемент в нея.

Заключението показва, че посочените изследователски задачи в увода на дисертационния труд са аргументирано решени. От библиографията се вижда, че са използвани достатъчен брой източници - 129, от които на кирилица са 79, на латиница - 36, два нормативни и документални източника и 12 интернет сайта.

Представеният от кандидата дисертационен труд показва задълбочените теоретични знания в областта на етногеографията и способността на докторантката да реализира самостоятелни научни изследвания.

Авторефератът коректно отразява същността на дисертационния труд.

III. Научни и научно – приложни приноси в дисертационния труд

Приемам формулираните от докторантката научни и научно-приложни приноси, а именно:

- ✓ Изследван е албанският етнос в неговата териториална цялост, историческа обусловеност, културна самобитност и взаимовръзки с останалите балкански народи от древността до наши дни.
- ✓ Очертани са границите на етническите албански земи и са анализирани произхода, доводите и противоречията на идеята за „Велика Албания“ от гледна точка на взаимоотношенията на Албания с останалите балкански страни (особено Република Северна Македония и Сърбия) и потенциалната заплаха от възникването на нов конфликт в Западните Балкани, свързан с тази идея.
- ✓ Анализирано е формирането, развитието и съвременното състояние на българското малцинство в Албания, очертано и картографирано е неговото териториално разположение в страната, изяснени са културните и религиозните му специфики и взаимоотношенията му в исторически план с титулния албански етнос и албанската държава.
- ✓ Създаден е план за онлайн платформа, чиято цел е да предоставя постоянно обновяващи се електронни ресурси и информация за поддържане на българското самосъзнание на българското малцинство в Албания.

IV. Критични бележки и препоръки

Нямам сериозни критични бележки към съдържанието и същността на дисертационния труд. Смятам, че снимковият материал /макар и в приложенията/ е в повече от необходимото за такъв тип научен труд. Тази бележка по никакъв начин не намалява стойността на научната разработка.

V. Заключение

Актуалността на темата на дисертационния труд, неговата структура, съдържание, резултатите и приносите му предоставят достатъчно доказателства за компетентността на докторантката. Дисертационният труд съответства на изискванията за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ съгласно

Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Докторантката е представила информация за четири научни публикации, които са по темата на дисертационния труд, от които една е в съавторство. С тях тя покрива минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор“ по професионално направление 4.4. Науки за земята.

Посоченото по-горе ми дава основание да изразя своята положителна оценка за представената докторска дисертация и да предложа на научното жури да присъди на Теодора Любомирова Димитрова образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 4.4 Науки за Земята.

12.04.2021 г.

Изготвил становището:

/доц. д-р Д. Вараджакова/